

## ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2012. december- 2013. január - február  
XXX. évfolyam, 5. szám



**Tisztelt Tagtársak, meg mindenki, aki hozzájut, hogy ezeket a sorokat elolvassa,**

kérem, mint minden év végén, most is, segítsék az Egyesületet pénzzel, ötlettel, munkával, partnerkereséssel, hogy működhessen tovább, sikeresen.

Kérem, most is, fizessék be a tagdíjat, s aki teheti, fizesse felül. Kérem, szerezzenek támogatókat, bár tudom, ez igen nehéz manapság.

Elkezdtek az a munkát, ami a korábbi „Adalékok...” sorozat köteteinek digitalizálását, számítógépre, vagyis a honlapunkra vitelét illeti. Valóban jó lenne, ha minél többen hozzáférhetnének ahhoz a ma már pótolhatatlan információ-tömeghez, amit - nagy közös munkánk eredményeként - ezek a könyvek jelentenek. Némelyikből már egy darab sincs, még az Egyesület házi könyvtárában sem. Ha elérhetőek lesznek ezek a leírások a Net-en, s netán kiegészíthetőek kortárs információkkal, nagyban tudjuk segíteni egymást is, azokat is, akik valamely budapesti épület sorsa iránt érdeklődnek, keresnek adatot.

Az Egyesület birtokában lévő hatalmas fotó-tárat és az "Adalékok..." születése idején összegyűlt iratanyagot Budapest Főváros Levéltára közreműködésével gombátlanítottuk/fertőtlenítettük, s tartós letétbe helyeztük ott, miközben a tulajdonjog továbbra is Egyesületünké.

Más.

A hazai épített örökség sorsát érintő számos jogszabály, törvény és kormányrendelet született az elmúlt év során. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal megszűnt, feladatait több minisztérium és kormányhivatal között osztották szét.

Számos aggódó megkeresés, híradás után gondoltam úgy, hogy a hallott és személyesen is észlelt gondokat, aggodalmakat össze kellene foglalni újságcikkszerűen.

Most még - mikor az írást itt közreadom, - nem tudom megjelenik-e valamely országos fórumon. Szeretném azért, hogy legalább Egyesületünk – városvédésre felelködött, s Budapestünkért aggódó - tagságát informálni erről. Remélem jobban alakulnak a dolgaink a következő év(ek)ben, s ebben a reményben kívánok mindenkinek sikeres új évet, s jó egészséget hozzá!

*Ráday Mihály*

\*\*\*

### PROGRAMAJÁNLÓ

#### Meghívó könyvbemutatóra

Szeretettel meghívjuk tagtársainkat és minden kedves érdeklődőt

a" **Budapest XVIII. kerület templomai**" című kiadványunk bemutatójára

**2012. december 14-én, pénteken 10 órára.**

**Helyszín a Múzeumsarok**

XVIII. ker. Szent Lőrinc sétány 2.

Megközelíthető: A 3-as metró Határ úti végállomásától az 50-es villamossal a Thököly úti megállóig. A 3-as metró Kőbánya-Kispesti végállomásától a 182; 184; 282E; 284E -és buszokkal a Szarvas csárda térig, onnan 5 perces gyaloglással vagy egy megálló az 50-es villamossal a Határ út felé.

Köszöntőt mond **Uggy Attila polgármester, országgyűlési képviselő**

A könyvet bemutatja

*Fabó Bea* a Templomtörténeti Csoport vezetője, és  
*Heilau Zsuzsanna* gyűjteményvezető.

**A kötet a XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata közreműködésével készült.**

\*\*\*

**BVE Várostörténeti Csoportjának programja  
In memoriam Zsolnay Miklós (1857-1922)**

*Három előadás Zsolnay Miklós emlékére*

**2012. december 6-án 16 órától  
Csenkey Éva: Zsolnay Miklós, a "Géniusz"**

**Millisits Máté: Zsolnay Miklós és az 1907-es pécsi országos kiállítás**

**Dr. Székely Miklós: Zsolnay- (épület)kerámiák az olaszországi magyar kiállításokon a 20. század elején**

A rendezvény (teaház) az **Iparművészeti Múzeum** eosin-kiállításnak záróalkalma

**1091 Budapest, Üllői út 33-37.**

*A belépőjegy 800 Ft/fő.*

\*\*\*

A BVE **Város- és Szobrászattörténeti Csoportja** csatlakozik a Budapesti Honismereti Társaság Budapesti História című előadóest-sorozatához

**Millisits Máté** művészettörténész előadásával, amelynek a címe:

**Zala György, egy 20. századi „szobrászfejedelelem” élete.**

Ezt követően az érdeklődők Krizsán Sándor, a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum gyűjteménykezelőjének előadást hallgathatják meg A budapesti villamosközlekedés kezdeteiről.

**Helyszín:** Budapest Főváros Levéltára Gárdonyi Albert terme (Budapest, XIII. ker., Teve u. 3–5.)

**Ideje : 2012. december 5. (szerda) 17 óra**

\*\*\*

## MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk **2013 január 21-én 16 órára**

tagtársainkat és minden kedves érdeklődőt a

**MAGYAR KULTÚRA NAPJA**

alkalmából a Magyar Nők Szövetségének székházában megrendezésre kerülő

**TERÉZVÁROS ÉRTÉKEI**

című kiállításunk megnyitójára

Helyszín: 1062 Budapest Andrásy út 124.

**A kiállítást megnyitja Keszei Barbara**

Közreműködnek a Bajza utcai iskola tanulói

**Mindenkint sok szeretettel várunk!**

\*\*\*

## Egyesületi Hírek

### Tisztelt Tagtársak!

2012. november 13-án megtartott Közgyűlés a következő döntéseket hozta:

- elfogadta a módosított Alapszabályt, mely rövidesen honlapunkon is megtalálható lesz,
- Ágg Károly elnökségi tag kérte felmentését, helyette Martsa Piroskát választotta az elnökségbe,
- Baliga Kornélt és Millisits Mátét alelnököknek választotta.

Változások a csoportok vezetésében:

- a Fotós csoportot Surányi András vette át,
- a XX. kerületi Pesterzsébeti csoport vezetését Molnár Évától - saját kérésére - Óváry Gábor veszi át 2012. december 4-től,
- a Környezetvédelmi csoport vezetését új tagunk Garay Klára biológus,
- a Szobortörténeti csoport vezetését pedig Millisits Máté folytatja.

### További Hírek!

**Pesti László** tagtársunk elkészült a "**Várkertek. A Budai Vár közterületi kertjei**" című munkájával, mely a címben meghatározott zöldterületeken található növényfajokat tartalmazza. Érdekesség a Bécsi Kapu melletti Európa Liget leírása, amelybe az európai országok fővárosai ültettek egy-egy fát, a város nevét pedig kőbe vésték. Az anyaghoz térkép is készült. Másolatok az Egyesület központi irodájában kérhetők.

### Önkéntes munka!

Továbbra is nagyon fontos az önkénteseink tevékenysége! Péntes Szimonetta elnökségi tag vállalta a [www.varosvedo.hu](http://www.varosvedo.hu) honlapunk feltöltését, frissítését, Szöllősi Ferenc elnökségi taggal együttműködve. Surányi András elnökségi tag a [www.budapestem.hu](http://www.budapestem.hu) helytörténeti honlapunk kezelését, feltöltését. Erre a honlapra kerülnek fel az "Adalékok" sorozat kiadványai, melyeknek szkennelésére a Budapest Bank Budapestért Alapítványtól nyertünk pályázati forrást, valamint az ehhez kapcsolódó fotóanyag, melynek digitalizálására a Fővárosi Levéltár nyújtott be pályázatot. A honlap 2010-ben készült el, feltöltése folyamatos, most már megtekinthető.

Szöllősi Ferenc a városvédő séták újra indítását is szervezi.

### Nemzeti Panteon Alapítvány

A Budapesti Városvédő Egyesület, mint a Panteon egyik alapítója, figyelemmel kíséri az Alapítvány munkáját. 2012-ben legnagyobb munkájuk a törökbálinti Walla-sírbolt, - amely Róth Miksa nyughelye is - saját konstrukcióban való felújítása volt. Támogatták még a kápolnásnyéki sztélék felújítását is.

**Közlemény:** Kedves Tagtársak! A székhelyünk változott, de a bankszámlaszámunk nem. Így az **Értesítő**-vel küldött csekkekre lehet tagdíjat befizetni, annak ellenére, hogy néhány csekken még a Kossuth Lajos utcai cím van. Bankszámlaszámunk változatlanul: **11705008-20092737-00000000** .

**1 % ! Köszönetet mondunk** mindenkinek, aki adója 1 %-át Egyesületünknek ajánlotta fel.

Ennek 2011. évi összege 388.680.- Ft volt.

A városvédők továbbra is a kulturális örökség és a környezet védelme érdekében tevékenykednek.

*Vándor Éva*

\*\*\*

A Hídépítők Egyesülete felső tagozatos általános iskolások számára irodalmi és képzőművészeti pályázatot írt ki „**A hidak összekötnek...**” címmel. Ráday Mihály részt vett a zsűri munkájában. Az eredményhirdetés és a kiállítás megnyitója november 29-én lesz a Közlekedési Múzeumban a Városligetben.

\*\*\*

**CSOPORTÜLÉSEK, PROGRAMOK**

**Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!**

**Fotós csoport:** a következő csoporttalálkozót **december 11-én kedden 16 órakor** tartják az Egyesület székhelyén (XII. ker. Szoboszlai u. 2-4.). A 2013-as találkozóról Surányi András értesítést küld.

**Panteon csoport:** folytatják az adatgyűjtést és a fotódokumentációs munkát.

**Közlekedési csoport:** minden szerdán 17 órától az Egyesület székhelyén.

**Templomtörténeti csoport:** következő összejövetelüket **december 12-én, szerdán 16:30 órakor** tartják az Egyesület székhelyén. **2013. januári, februári** programjukkal kapcsolatban kérjük, figyeljék egyesületünk honlapját. ([www.varosvedo.hu](http://www.varosvedo.hu))

**Csendvédelmi Bizottság:** csoportüléseiket **minden hó 3. szerdáján 16 órakor** tartják az Egyesület székhelyén. (december 19. , 2013. január 16., február 20.)

**Várostarténeti Csoport: 2013. február 1-én, Hajós Alfréd-émlénap.**

Az emlénap során kilátogatunk az első magyar olimpia bajnok, kiváló építész sírjához a Kozma utcai zsidó temetőbe. ( B-18-11 sírhely)

Szakmai vezetéssel végig járjuk az általa tervezett fővárosi épületeket.

A este dunai hajókirándulás során vetített képes előadással megismerhetjük gazdag életművét és a hajóról láthatjuk Hajós Alfréd életének meghatározó helyszíneit.

Az emlénap eseményei a hajókirándulás kivételével ingyenesek, de a sétahajós program is kedvezményes áron 1500 Ft / fő vehető igénybe.

A Hajós Alfréd-émlénap programjainak kezdési időpontjairól és a **részletes tudnivalókról felvilágosítást ad Millisits Máté a 06-30-605-35-11** mob. számon, vagy a **matteodibudapest55@gmail.com** email címen.

**I. kerületi városvédő csoport:** Decemberben, 2013. január, februárban nem tart összejövetelt.

**II. kerületi városvédő csoport: december 12.** az Emléktábla-kötet összeállítása.

**2013. januárjában** csoportlátogatást szervezünk A Fővárosi Levéltár Koós Károly kiállításához, és Székács Kati szobrászművész műtermébe.

**III. kerületi városvédő csoport:** programjaikkal kapcsolatban kérjük, figyeljék egyesületünk honlapját ([www.varosvedo.hu](http://www.varosvedo.hu)).

**Terézvárosi csoport:** A Magyar Nők Szövetségének együttműködésével

**HÍRES MAGYAR NŐK NYOMÁBAN** című sorozatunk első előadását

**2013. február 28-án 16 órakor tartjuk Bulyovszky Lilláról.**

Helyszín:1062 Budapest Andrassy út 124. Előadó: **Roszinszky Bella**

**Józsefvárosi csoport:** csatlakozik a H13 Központ rendezvényeihez, **VIII. kerület Horánszky u. 13.**

**December 5. szerda, 17.30 óra, A képzőművészeti alkotások időbelisége**

Előadó: Sipos Endre (művészetfilozófus)

**December 12. szerda, 17.30 óra, Az ember tragédiája rajzfilmen**

**Előadó: Martsa Piroska** (szobrászrestaurátorművész, animációs mozdulattervező)

Idén tavasszal készült el Jankovics Marcell Az ember tragédiája című animációs filmje, melynek már a kezdetektől az előadó is tevékeny részese volt. A sok éves alkotási folyamatról, műhelytitkoktól szól az előadás, mely során a film képi világában megbújó kultúrtörténeti információk is feltáruznak majd.

**Művészeti vásár a régi és jelenlegi alkotók munkáiból a Martsa Műteremben**

**december 9-én, 10 és 17 óra között. (Budapest, VIII. József utca 37.)**

kiadványok, képeslapok, apró ajándéktárgyak kaphatók majd.

A bevételből a 113 éves műterem fennmaradását támogatjuk.

A meghirdetett alkalmon kívül előzetes egyeztetés után szívesen látjuk a kedves érdeklődőket: karácsonyig

Bejelentkezés: martsamuterem@gmail.com , telefonon: 06-30 / 257-1318.

**Kőbányai csoport:** összejövetelét a **Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény épületében**, Bp. X. Halom u. 37/B-ben tartja, **minden hó harmadik csütörtökén 17 és 18 óra között.**

**December 20.** Stílusos tájak

**2013. január 17.** A Várhegy és a várkertek

**Február 21.** Miről írt Az Est 1935-ben?

Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

*Ugyanitt a kiállítás megtekinthető: hétfő, kedd, szerda, péntek 10-14 óráig, csütörtök 14-18 óráig.*

**XIII. kerületi csoport: Decemberben és 2013. januárban nem tartanak összejövetelt.**

**2013. február 19. 10 óra. Újlipótváros arculata, előadó: Maczó Balázs**

A csoporttalálkozók helyszíne minden esetben az Angyalföldért Egyesület XIII. ker. Váci út 50. sz. házban található bérleménye. Bejárat az utcáról a CIVILEK HÁZA feliratú ajtónál.

**XV. ker. csoport / MÁV Telep Baráti Köre KHE/ : 2012. december 8. 17 óra**

1155 Bpudapest, Széchenyi út 18. **Évadzáró csoport értekezlet.**

Témák: a májusban, szeptember, október hónapokban megtartott programok kiértékelése, a január, február hónapokban megszervezésre kerülő programok előkészítése.

**2013. januárra és februárra** tervezett környezetvédelmi programjaink szervezése az érintettekkel még folyamatban van, így kérjük figyeljék a honlapot, ahová megküldjük meghívóinkat.

Egyesületünk a Rákospalota-Pestújhely-Újpalota Környezetvédelmi Közalapítvánnyal és a Gödöllői Szent István Egyetem Kertészeti Tanszékével közösen kezdi meg 2013. évi projektjét.

**Pesterzsébeti Városvédő Csoport: 2012. december 4-én, kedden 15 órától**

Tisztújítás és éves beszámoló. Helyszín: XX/2 számú Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

1203 Budapest, Bíró Mihály u.7.

**2013 januárban és februárban nem tartanak csoportülést.**

**Promontor-Tétény munkacsoport: 2012. december 10-én** (hétfő) 17 órakor tartjuk hagyományos évzáró elő-szilveszteri bulinkat a Budafok-Tétény Baráti Körök székházában (volt: Németh vendéglő; Budafok, Tóth József utca 45.). Kéretik, mindenki hozza a jókedvét, továbbá a Hölgyek mindenféle finomságokat, az Urak pedig jóféle itókákat! Az összejövetelre minden barátunkat szeretettel várjuk!

**2013. január 21-én** (hétfő) **17 órakor** tartjuk összejövetelünket a Klauzál Gábor Művelődési Házban (XXII. Bp. Nagytétényi út 31-33.), melynek keretében **Mit is írt a hogy is hívják? – válogatás Budafok-Tétény 100-50-25-10 évvel ezelőtti sajtójából...**címmel, **Bartos Mihály** tart előadást.

**2013. február 18-án** (hétfő) **17 órakor** találkozunk a Klauzál Gábor Művelődési Házban. Az összejövetel programja később kerül meghatározásra!

Rendezvényeink nyitottak, azokra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

**Soroksári Grassalkovich Kör: december 13. csütörtök,**

**2013. január 10. és 31, csütörtök, február 14. és 28, csütörtök.**

**Minden alkalommal 17 órakor** a Közösségi Házban (Bp. XXIII. kerület, Grassalkovich út 154).

**Rákoshegyi Bartók Zeneház** (XVII. kerület, Budapest – Rákoshegy, Hunyadi u. 50.): Programjaik a [www.bartokzenehaz.hu](http://www.bartokzenehaz.hu) és a [www.varosvedo.hu](http://www.varosvedo.hu) honlapokon olvashatók.

**TAGTÁRSAINK ÍRJÁK****Magyarország építészeti örökségének annyi!  
Vétkesek közt cinkos, aki néma**

Érdemes átböngészni a már interneten is elérhető új, 148. számú Magyar Közlönyben a 312., és 314. sorszámú november 8-i dátumú kormányrendeleteket a <http://magyarkozlony.hu/-n>. Ott olvasható az új építésügyi "kódex". Ez szabályozza az eljárásokat, ezek mondják meg, hogy mi engedélyköteles, mi nem, s hogyan kell eljárni.

Ha valakinek nincs túl sok türelme ilyen hosszú, 138 oldalnyi jogszabályi szövegekhez annak a számára egy gyors átfutással is világossá válik, hogy erősen szűkültek a műemlékvédelemre, s különösen a műemléki jelentőségű területekre, az MJT-kre vonatkozó értékőrzés lehetőségei, és csak teljesen eldugva találunk valami szabályozást a műemléki környezetekre vonatkozóan.

Viszont szinte mindenható lesz/lett a települési polgármester városképről alkotott véleménye. (Nem tévedek talán nagyot, ha azt gondolom, hogy a települési polgármester és az őt befolyásoló véleményétől nem csak az ország új, vagy öröklött arculata függhet, de az azzal kapcsolatban eljáró hatósági ember állása is... Vajon a szakhatóságoké is?)

A polgármestereknek 8 napon belül kell véleményt nyilvánítaniuk, ami aztán meghatározó lesz a további eljárásban. Nagyobb városokban „telik” főépítésre, tervtanácsra.

Vajon ennyi időn belül megkérdendők lesznek? És falun? A polgármestert komasági, vagy haragszomrád-jellegű mutatóin kívül milyen szakértési lehetőségek segítik majd?

És csak a városkép az, ami fontos? Ez utóbbi már csak azért is életveszélyes, mert megindul, avagy folytatódik a faszádizmus, a csak a homlokzatok – díszletfalként való - megtartására való törekvés, aminek kivitelezésekor eltűnnek az értékes házak, lépcsőházaikkal, magas belső tereikkel, az udvaraikon esetleg védett fákkal együtt (mint most az I. kerületi Mészáros utca 15. sz. alatt éppen), vagyis egész házak, házsorok, bármely történelmi-építészeti vonzerejükkel. A díszletfal (ami a városképé, meg a polgármesteré) pedig majd leomlik magától is, mint most éppen a Pollack tervezte ház az V. kerületi Hercegprímás u. 5-nél a Bazilikánál... (Megjelent a neten az V. kerületi hatóság ígérete: visszaépítetik a homlokzati falat, a díszletet, mely „olyan lesz mintha”, ami megmarad, majd ápol és eltakar.)

Egy megyei jogú városunk jegyzője nem régiben már elutasította az örökségvédelem helyi civil szervezetének kérését, hogy „ügyfél” lehessen, hivatalosan állást foglalhasson egy belvárosi ház bonthatóságának megítélésében. Nem csak a működési költségek megszerezhetetlen volta miatt csökken a nonprofit örökségvédő szervezetek beleszólási lehetősége, de most már jog szerint is!

Amikor bejelentették, hogy megszűnik a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, még kezdetben nem volt érzékelhető, mennyire nagy a baj. Az első Orbán-kormány idején történt meg a KÖH létrehozása, a régészeti, műemlékvédelmi és műtárgyvédelmi feladatok integrálása egy nagy szervezeti egységbe. Lehetett arra is gondolni (naivan), hogy rájöttek, ez nem vált be, s különválnak ismét a műemlékvédelem a régészettől.

A kormányrendeletben régészetről van szó itt-ott, műemlékekről, műemléki jelentőségű területekről pedig sokkal kisebb súllyal, mint bármikor.

Ezentúl – az egyedileg védett műemlékeket leszámítva - semmilyen engedély sem kell a nyílászárók cseréjéhez, vagy például, a kerítés-építéshez, bontáshoz és óriási reklámhordozók telepítéséhez vastag hőszigetelő burkolatokhoz sem! Mások szerint a műemlékek sem kivételek...

És így tovább.

Elképzelem, amint a Duna-partot, ahol nincs több, mint 7-8 egyedileg védett épület be- és átépítik majd. Az Andrássy út egyedileg nem védett épületein minden lakásban másképp, másmilyenre cserélik majd az ablakokat, beépítik az erkélyeket, mint a romániai lakótelepeken, lebontják az előtetőket, műanyag redőnyöket, reklámokat építenek a homlokzatokra és kereskedelmi egységeket a házak előtt? A területi védelem gyakorlatilag kiüresedett. A műemléki jelentőségű területen (MJT) a közterület felé eső homlokzatra maradt csak előírás - még csak nem is minden, a közterületről látható homlokzatra! Varsóban a háború pusztította főváros házainak homlokzat-visszaépítése turizmust, lokálpatrióta érzéseket indukál.

Mi háború nélkül, önként dobjuk ki ezek után azt, amink még megvan? Mi lesz a világörökségeinkkel, azok "puffer-zónáival", a történelmi városokkal Magyarországon? Díszlet – talán?

Ami pedig – amint a jogszabályi szövegben sokhelyütt áll – a polgármesterek „véleménye” döntő, meghatározó szerepét illeti: Budapesten egykor együtt fejlődő városrészekben belül kerülethatárok vannak, a Gellérthegyen, a Király utcában a Rákóczi úton, az Üllői úton, vagy az I-II. kerületi Vízivárosban, a II.-III. kerületi Újlakon – például. Ott hogyan lesz ezután? Vagy megegyeznek, vagy nem...

Ha – mint már tudjuk - még tervtanácsot sem tarthat majd Budapest, csak a kerületek, miként derül ki majd bontás és építés előtt, hogy, hogyan, merre fejlődik tovább a főváros? Az a Budapest, ahol éppen rekonstruálják annak az Andrássy Gyulának a szobrát, aki létrehozta a Fővárosi Közmunkák Tanácsát, aki egyesítette ezt a világvárost éppen 140 évvel ezelőtt. Vagyis éppen akkor(!), amikor az állami műemlékvédelem is megszületett a kiegyezés után rohamléptekben gyarapodó, fejlődő országban.

A kérdés az is, tudnak-e bármit csinálni a január 1-én hatályos jogszabály megváltoztatása érdekében az építésüggyel, az épített örökséggel foglalkozó országos civilszervezetek, mint a Hungaria Nostra, az ICOMOS, a MUT, és a többiek? Segít-e vajon a nagy nyilvánosság, blog, facebook, honlap, stb?

Rákérdeztem valakinél, aki „illetékes” is lehetne, akár.

Megtudtam tőle, hogy – természetesen - van olyan ember a döntések közelében, aki érti, milyen következményekkel járnak mindezek az intézkedések.

Sajnos azonban teljesen megfontoltan döntenek úgy, hogy szinte "szabad kezet" kapjanak a befektetők, polgármesterek.

Ha a veszélyekre felhívja a figyelmet valaki, a válasz legfeljebb egy "bizony-bizony”.

Megkérdeztem egy vidéken dolgozó műemlékes építészt. Íme a válasza:

„Ez már maga a vég... A törvény szerint ugyanis az építési hatóság (járási, városi, mindegy) joga vizsgálni engedélyezés és használatbavétel esetén is, hogy "az örökségvédelmi érdekek érvényesülnek e" ! Megszűnik az örökségvédelem, mint szakhatóság az eljárások sokaságában. Egyedül kiemelt ügyeknél van régészeti szakhatóság.(Pl. útépítés, vagy valami nagyberuházás).

Műemléki környezet tulajdonképpen nem létezik a továbbiakban, ott is az építési hatóság vizsgál.

Mi, akik a műemlékekkel együtt élünk, nem véleményezhetjük a továbbiakban a rendezési terveket, azt majd a Forster (Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ) teszi meg a maradék embereivel. Bontásoknál is kivették a véleményezési jogot, ebben az esetben is az építési hatóság dönt kényére-kedvére. Nagyon el vagyok keseredve, mert úgy érzem, hogy kidobtak a szemétre..... a vidéki kollégáimmal együtt, és kidobták a 140 éves MAGYAR MŰEMLEKVÉDELME. Áprilisban, májusban még az volt a duma, hogy az I. fokú építéshatósági jogot azért veszik el tőlünk július 1-el, hogy erős szakhatóság lehessen az örökségvédelem. Ez lett belőle... A maradék vidéki örökségvédelmi irodák pedig január 1-től betagozódnak valamilyen járási szervezetbe - hatáskör nélkül! Ha maradt még egy csepp vér a bárányban, na, az akkor fog kifolyni.”

Kaptam már hírt arról, hogy az irodáikból már kiköltöztették a regionális/megyei műemlékesek csapatát, be valamely hivatali épület valahányadik emeletére. A korábbi irodákra ki sem írták, hova lettek azok, akik eddig ott a hazai műemlékvédelem és régészet helyi ügyeit intézték!) Így legalább nem zavarnak az ügyfelek!

Nem kétséges, senki sem hibátlan. A beruházók sem, a műemlékes sem. Eddig is voltak konfliktusok, voltak rossz döntések is, nyilván. De ez most itt nem hiba, ez bűn!

Hadd tegyük hozzá, hiába nevezik „integrált”-nak az építésigazgatást mától, pont az a „felügyeleti munka”, a meggyőzés lehetősége, az emberekkel, épített örökségünk tulajdonosaival és használóival való (volt) közvetlen kapcsolat vész el ezentúl. Ilyen személyes kapcsolat pedig különösen fontos ott, ahol nincs pénzben kifejezhető ösztönzés az örökségvédelemre, ahol mindenki kiskaput keres és talál, ahol csak a beépíthető négyzetméterek száma számít. Az egyéni érdekek.

Egy helyi hivatalban, esetleg körültekintő „terepmunka” nélkül meghozott döntés eredménye az egész ország kulturális örökségét illeti! Nem lesz – talán az egyedileg védett műemlékeket kivéve – országos, nagyobb távolságból való rálátás védendő közös kincsünkre. Marad a polgármesterek véleménye...

Tegyük fel, hogy nincs olyan polgármester az ország 3200 településén, vagy Budapest 23 kerületében egy sem, aki ne akarná „véleményének” kialakítása előtt megkérdezni a szakembereket. De ez végül is csak rá van bízva. Van, tudjuk ezerféle foglalkozású városi- vagy falusi vezető, orvos, tanár, műszaki ember, földművelő, óvónő, vagy fuvaros akár. Lehet, hogy legtöbbször felismeri közvetlen környezete értékeit és az érdekek mérlegelésében hibátlan döntéseket képes hozni. Lehet. De lehet, hogy nem. Az is lehet, hogy újválasztják, ha letelt négy év, az is lehet, hogy nem.

Ám az, hogy ne legyen országos, vagy legalább regionális (Budapesten fővárosi) szintű beleszólási lehetőség abba, mit bontsanak, építsenek, vagy mennyire építsenek át - elképzelhetetlen. Bocsánat. Elképzelhető. És most meg is valósul. A jogszabályt aláírta a miniszterelnök, megjelent a Magyar Közlönyben és január 1-én életbe lép. Miközben változatlanul nincs a megőrzés, megtartás, felújítás, helyreállítás ösztönzésére hatékonyan működő eszközrendszer, évek óta csökken és nehezebben elérhető az ilyesmire megpályázható pénz és változatlanul nem létezik (más országokban szinte mindenütt hibátlanul működő) jogszabályban rögzített adókedvezmény.

Valóban vége mindennek, ami Magyarország épített örökségét illeti? Nincs magyarázat rá. Vagy, ha van, azt szégyelleném leírni.

Elképzelhető-e - kérdezik sokan – hogy ez a három összefüggő kormányrendelet felfüggeszthető, szakemberek, szakmai civil szervezetek segítségével újraírható? Az, hogy a szétszedése után újra összerakható a műemlékvédelem? Egy biztos, ha Magyarországnak fontos saját múltja, öröksége, történnie kellene ez ügyben valaminek most...

*Ráday Mihály*

### Jeles évfordulók

**Pázmány Péter esztergomi érsek, bíboros, író, egyetemalapító 1570-ben született Váradon, és 375 éve, 1637-ben halt meg Pozsonyban.** A mohácsi vész után 1543-tól 1822-ig az esztergomi érsek és káptalan **Nagyszombatra** tette át székhelyét, és ez lett az ország egyházi központja. 1635-ben Pázmány Péter itt alapított egyetemet. Tekintsük át ez alkalomból az egyetem vándorútját Nagyszombatból a Trefort-kertig.

Pázmány Péter református családban született, de 1583-ban katolizált, és 1588-ban belépett a jezsuita rendbe. Bécsben, Rómában és Krakkóban tanult. Tanított Grazban és Kassán, mint filozófiaprofesszor. 1607-ben Forgách Ferenc esztergomi érsek hívására átvette az ellenreformáció irányítását. **1616-tól esztergomi érsek.** Kosztolányi szerint Ő a magyar próza atyja. Művei közül kiemelem az Imádságos könyvét (1606), ami még életében 4-szer került kiadásra. Fő műve a Hodegus, Isteni igazságra vezérlő kalauz (1613). Tevékenységei között jelentősek a következő alapítások: 1619-ben a nagyszombati papnevelde, 1623-ban a bécsi Pázmáneum, a pozsonyi jezsuita kollégium 1627-ben, majd **a nagyszombati egyetem 1635-ben.** Az egyetemen tanulók számára 100.000 magyar forint összeget hagyott alapítványként. 40 ezret a király (II. Ferdinánd), 60 ezret Pázmány tett az alaptőkébe. 1.000 Ft-ot a szegény sorsú diákok támogatására kellett fordítani. Sírját 2010-ben találták meg a pozsonyi Szent Márton-dóm szentélye alatt. **Pázmány Péter carrarai márvány szobra** a Kígyó tér északi oldalán állt, 1914-ben Radnai Béla alkotta. 1960-tól a józsefvárosi Horváth Mihály téren állították fel újra.

A **nagyszombati Érseki Egyetem** barokk épülete 1678-1773 között épült. Tetején 1760-ban Hell Miksa csillagász szervezett megfigyelő állomást, ahol 1769-ben új eljárást dolgozott ki a földrajzi szélesség pontos mérésére. Később Buda, Eger és Gyulafehérvár földrajzi helyzetét is meghatározták. Ez a matematikai torony Európában a 107 közül az 50. helyen állt, műszereinek felszereltsége tekintetében pedig jelentősen kiemelkedett. Munkájukkal nagyban hozzájárultak a korabeli térképezés, földmérés, tengerhajózás fejlődéséhez. Kiemelkedő Kéry Borgia Ferenc (1702-1768) matematikus, csillagdaalapító munkássága. Műszereiből az 1777-es leltárnál 27 tárgyat soroltak fel, ebből 13-at (tükrös teleszkópok) Budára szállítottak, és a királyi palota Weiss Ferenc által vezetett toronyépületében helyezték el. **1815. okt. 19-én avatták fel** József nádor (1776-1847) támogatásával a 80 ezer Ft-ba került **Gellérthegy csillagdát.** **Az épületet Pasquich János (1754-1829) csillagász, a későbbi igazgató elgondolásai szerint Pollack Mihály tervezte.** Megnyitásakor a legkorszerűbb műszerekkel felszerelt csillagdák közé tartozott. 1849-ben a szabadságharc idején súlyosan megsérült. Fénykorát Montedegói Antal Ferenc (1811-1883) alatt érte el, aki 1841-től tanított magyarul a pesti egyetemen csillagászatot és földrajzot.

**Az érseki egyetem induláskor csak bölcsészeti és teológiai fakultással bírt, de 1667-től már jogi karral is rendelkezett, és 1769-ben orvosi karral bővült. Ezzel teljessé vált az egyetem szervezete, létrejött az első, klasszikus, 4 karral rendelkező magyar egyetem.** A tanárok 15-20-an lehettek, és a birodalom tartományából jöttek. A tanulók létszáma 600-1000 között változott. Az egyetem háborús időkben többször szünetelt. **Mária Terézia 1777-es oktatási rendelete (Ratio Educationis) a falusi iskoláktól az egyetemig szabályozta az oktatást a felvilágosult abszolutizmus szellemében. 1777-ben ő telepítette Budára az egyetemet.**



A Várban az egykori jezsuita rendház és kollégium helyére költöztek. Az **1561-ben alapított jezsuita könyvtár anyaga is átkerült, ez az alapja a mai Egyetemi Könyvtárnak.** Épült 1873-76-ban neoreneszánsz stílusban, tervezője Skalnitzky Antal (1838-1876). Ritkaságai között található 182 kódex, köztük 11 Corvina. Dísztermét Lotz Károly és Than Mór képei díszítik.

**1784-ben II. József áthelyezte az egyetemet a Várból Pestre,** a Papnövelde utcában a Nagyszeminárium épületébe költöztek. A Hittudományi Karhoz tartozó szeminárium is követte az egyetemet, akik 1802-ben I. Ferenc császártól megkapták a pálosok pesti kolostorát. A Központi Szeminárium pálosok faragta könyvtára máig is szemet gyönyörködtető védett műemlék gazdag könyvállománnyal. Egykori növendékeinek irodalmi iskolája nagy szerepet vállalt a magyar nyelvújításban (Virágh Benedek, Ányos Pál). Az egyetem 1785-től a ferencesek pesti kolostorának kertjében álló kisebb épületbe költözött. Ezt igen hamar kinőtték, és új hely után kellett nézni. **Az 1870-es években az egykori botanikus kert és az Országút melletti Kunewalder-ház, helyén az egyetem céljára épületeket emeltek.**

**A tudományegyetem épületegyüttese a mai Trefort-kertben áll.**

**Kémiai intézet,** 1871-ben, Wagner János (1813-1904) tervei szerint épült, akkor modernnek számított,

**Orvosképzés élettani intézete,** 1874, Skalnitzky Antal (1838-1876), Puskin u. 9. ,

**Állat- és ásványtani intézet,** 1884, Wéber Antal (1821-1889), a Múzeum krt. 4. ,

**Természettani intézet,** 1886, (szintén Wéber Antal), Puskin u. 5-7.,

**Műegyetem Építészeti Osztálya,** 1891, Hauszmann Alajos (1847-1926), Puskin u. 3. sz.

Az 1871-ben megalakult **Magyar Királyi József Műegyetem,** főépülete 1880-82-ben Steindl Imre (1839-1902) tervei szerint épült, Múzeum krt. 6-8.

1909-ben a Műegyetem a Lágymányosra költözött. Az így felszabaduló épületbe az Egyetem térről 1911-ben átköltözhetett a teljes Bölcsészkar. **1897-ben** az előadóterem bővítésére **Pecz Samu** (1854-1922) tervezte a **Gólyavárat.** A többi felsorolt neoreneszánsz stílusú épülettel szemben ez egy romantikus tornyos épület.

1921-1950-ig a Pázmány Péter Tudományegyetem nevet viselték. 1949-ben a Bölcsészettudományi karból (BTK) kivált a Természettudományi Kar (TTK), és 1950-ben mindkét kar Eötvös Lórándnak (1848-1919), legnagyobb természettudósunknak a nevét vette fel. A Bölcsészkar (BTK) 1953-2002 közt a piaristák Váci utcai gimnáziuma épületében volt. A TTK maradt a régi helyén 1953-2001-ig, majd az új lágymányosi campust is birtokba vették. **Az első Egyetemi Fűvészkert,** először a **Krisztinavárosban** kapott elhelyezést, Innen a **Szép u-ba,** a ferencesek telkére, **1809-47-ig a Beleznay-kertbe** költözött, végül a **Festetics-kertben** telepedtek le.

**195 évvel ezelőtt született Trefort Ágoston (1817-1888) művelődéspolitikus, publicista, közoktatási- és vallásügyi miniszter, 1841-től az MTA tagja, később elnöke.** Homonnán, Zemplén megyében született. Apja tisztiorvosként dolgozott. A pesti tudományegyetem jogi karán tanult. Beutazta Nyugat-Európát, hazatérése után ügyvédi vizsgát tett és állami szolgálatba állt. Tagja lett a Nemzeti Kaszinónak, ahol megismerkedett Eötvös Józseffel (1813-1871). Érdeklődése az irodalom felé fordult. Pesti Hírlapban jelentek meg írásai. 1848-ban Klauzál Gábor mellett a Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumban államtitkár, későbbiekben miniszter. **Eötvös halála után felajánlották részére a vallás- és közoktatásügyi miniszteri posztot is. 1888-ig volt miniszteri székben.**

A humán pályákkal szemben az ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi pályákat részesítette előnyben. Működése alatt 1871/72-től a József Politechnikum *Királyi József Műegyetem*ként működött tovább. 1872-ben megnyílt a Kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem.

Utolsó éveire a **diákság létszáma félmillióval nőtt, és az ipartanulók száma közel 40 ezerre emelkedett.**

Még jelentősebb Trefort szerepe a középiskolai tanárok továbbképzésében, anyagi elismerésük kiharcolásában 1873-tól. Az iskolaügyben a legkiválóbb szakértőket (Heinrich Gusztáv, Kármán Mór /Kármán Tódor édesapja/, Eötvös Lóránd) alkalmazta, és ezzel megalapozta a világon egyedülállóan hatékony elit középiskolák rendszerét, melyek annyi Nobel-díjast, és világhírű matematikust adtak a világnak. Szobra, Stróbl Alajos alkotása, 1904-től a Trefort-kertben áll.

(A cikk bővebb változata a honlapon olvasható.)

*dr. Horváth Péterné*

### Kiürülőben Terézváros? Civil rendezvénysorozat.

Saad József, nyugalmazott egyetemi tanár, terézvárosi lakos és lokálpatrióta kezdeményezése és szervezőmunkája révén közösségformáló civil rendezvénysorozat vette kezdetét Budapest, jobb időket is már megélt VI. kerületében, Terézvárosban, az Eötvös utca 10-ben. A 4 alkalomra meghirdetett közéleti rendezvény és a referátumok célja, hogy felhívják a figyelmet azokra a jogilag és/vagy erkölcsileg vitatható társasház-ügyekre, amelyek kapcsán igaz, nem történtek feljelentések, nem robbantak ki korrupciós botrányok vagy százmillió tételekre rúgó perek, de léteznek, s keserítik meg a kerület lakóinak az életét vagy kényszerítik a kerület elhagyására. Számos ilyen épület van Terézvárosban is: a kétes ügyletek, kisebb-nagyobb visszaélések, színlelt szerződések, kézen-közön felszívódó pályázati pénzek, vállalkozói trükkök, kihasznált joghézagok épületei. Az összejövetel hozzájárulhat ahhoz, hogy egymás történeteit megismerjük, s talán ebből az állapotból valamiképpen kimozduljunk. Az előadók és előadásaiuk:

1. Szétfejlesztve? – Székely Mihály u. 9., Saad József referátuma.
2. A házam a váram – Jókai tér 7., Surányi András előadása.
3. Nehezen, de sikerült – Hunyadi tér 11., Vámos György, közösképviselő beszámolója.
4. Társasházkezelés napjainkban – Király u. 86., Bajnok u. 1., Turbuly Roberta referátuma

*Surányi András*

### A város ör-szemei

Változatlan heveséggel folytatódnak a Városvédő Egyesület fotóskörének összejöveteljei és a tagok vizuális gerilla-tevékenysége. Más irányú elfoglaltsága miatt „Karesz”, Ágg Károly megvált a csoport vezetésétől, és a feladatot átadta Surányi András „szintén fotográfus”-nak. Eleget téve az egyesületi felszólításnak, a fényérzékeny kollektíva lencsevégre kapja Budapest üresen kallódó házait ugyanúgy, mint a csoporttagok szűken vett lakókörnyezetét, hogy a későbbiekben a [www.budapestem.hu](http://www.budapestem.hu) városépítő oldalt gyarapíthassák a gazdag kép- és adatkinccsel. A fotópáholy általában minden hónap harmadik keddjén, 16:00-kor találkozik az Egyesület Böszörményi úti sásfészkében. A téma iránt fogékony, együttműködni kívánók csatlakozását szeretettel várják a mindenre elszánt „vévéellek”, a városvédelmi leképezők.

*Surányi András*

\*\*\*

Közel ezer ember vett részt a **2012. évi Kulturális Örökség Napjai** európai rendezvénysorozat zuglói helyszínein. Alelnökünk Millisits Máté művelődéstörténész, művészettörténész szakmai vezetése mellett több, a nagyközönségtől elzárt épület megtekintésére nyílt lehetőség a hétvégén.

Az érdeklődők Lechner Ödön építész munkásságának több szecessziós alkotásával is megismerkedhettek. Budapest XIV. kerületében Zugló Önkormányzata erre a hétvégére nyolc sétát szervezett. A sétákat a Magyarországi Református Egyház Zsinatának székházában négy előadás egészítette ki.

A rendezvény iránti nagy érdeklődés szép bizonyítéka volt annak, hogy hazánk épített öröksége a magyar polgárok számára kivételes értéket jelent. Együtt örülnek a műemlékvédő szakemberekkel egy-egy értékes ház igényes felújításának, illetve együtt szomorkodnak a művészettörténészekkel, ha felépített örökségünket pusztulni látják.

*Várostörténeti Csoport*

\*\*\*

**A MÉDIAHÁZ KFT támogatja Egyesületünk 2012 évi működését.**



MÉDIAHÁZ  
BUDAPEST

**„Cégünk vállalja társasházak, lakóházak teljes körű homlokzat felújítását, a legjobb minőségben, és a legjobb áron! A felújítás adott esetben 0 Ft. lehet, amennyiben cégünk a felújítás költségeit reklámháló bevételből tudja finanszírozni.  
MÉDIAHÁZ Budapest Kft. tel: 453-3641, vagy a 06-30-758-1464.”**

\*\*\*

### **Fizesse elő a BUDAPEST jövő évi számait!**

Sikeresen abszolváltuk az újraindított BUDAPEST folyóirat immár kilencedik évfolyamát.

Köszönet az olvasóknak, az előfizetőknek, köszönet a támogatóknak. A többi között azoknak, akik (szintén keserves helyzetükben) mellénk álltak. Építész-studiók, könyvesek, múzeumok, közgyűjtemények: a szellem és a kultúra műhelyei. A Nemzeti Kulturális Alap.

Így hát most újra s bizakodva fordulunk olvasóinkhoz. Újítsák meg előfizetésüket az immár tizedik (amúgy s többszöri megszakítással harminchatodik) évfolyamra.

Hogy egyszerű legyen gyakorolni támogatási szándékukat, az egyesület közvetítésével hozzájuthatnak a FUGÁ-ban egy, de akár két „sárgacsekkhez” is: ha rá tudják beszélni egy-egy rokonukat, barátjukat, üzletfelüket, kollégájukat, polgártársukat, hogy ő is fizessen elő ezen a másik csekkben a BUDAPEST folyóiraatra.

Jó tanácsot adtak nekik, s bizalmat adtak nekünk. Amit talán már megszolgáltunk és kiérdemeltünk.

RENDELJE MEG **MAGÁNAK** és **MÉG VALAKI MÁSNAK** a BUDAPESTET A FUGÁ-ban - **FUGA** Budapesti Építészeti Központ, 1052 Budapest, Petőfi S. u. 5. - vagy a **BVE** - Budapesti Városvédő Egyesület, 1126 Budapest, Szoboszlai u. 2-4. - titkárságán beszerezhető **POSTAI UTALVÁNYON!** A 2013. évi 12 szám előfizetési díja, mint kilenc éve mindig: **5000 forint** (amely összeg a postaköltséget is tartalmazza).

Megrendelheti a folyóirat 2013. évi tizenkét számát honlapunkon: [www.budapestfolyoirat.hu](http://www.budapestfolyoirat.hu) vagy a CitiBank 10800021-40000001-82005002 számlaszámra történő átutalással (a postázási cím és a megrendelt évfolyam megjelölésével). A lap előfizethető a kiadóban is (munkanapokon 9-16 óra között): Budapest, III., Vörösvári út 119-121.

\*\*\*

## UTAZÁSI AJÁNLATOK

<b>KEN-EDI TRAVEL</b>	1067 Budapest, Teréz krt. 3.; Nyitva: H-P 09:30-17:30	Eng.sz: U-001074.
Tel: 278-2156, 278-2157	www.keneditravel.hu	e-mail: info@keneditravel.hu

**ÁDVENT BÉCSBEN**

busszal, csoportkísérővel

december 8., 15. 5690 Ft/fő

december 14. 4990 Ft/fő

**ÁDVENT BÉCSBEN ÉS SCHÖNBRUNNBAN**

busszal, csoportkísérővel

december 15. 5790 Ft/fő

**SZILVESZTERI MULATSÁG DUNABOGDÁNYBAN**

utazás busszal oda-vissza, üdvözlő koktél. háromfogásos szilveszteri vacsora személyenként 3 dl borral és 1 üveg (0,33) ásványvízzel, vacsora után egy kávé, éjfélkor egy pohár pezsgő, éjféle kétfogásos vacsora, élőzene, TANCOS UTAZÓ SHOW

december 31. 15900 Ft/fő

**VELENCEI KARNEVÁL**

non-stop busz, csoportkísérővel

február 1-3., február 8-10. 9900 Ft/fő

**VELENCEI KARNEVÁL 1 éj szállással**

busszal, idegenvezetővel, 1 éj szállás félpanzióval

Február 1-3. 24900 Ft/fő

**KÖZÉPKORI FARSANGI MULATSÁG PÁRKÁNYBAN**

utazás busszal oda-vissza, csoportkísérő, induláskor egy pohár pezsgő, az étteremben üdvözlő koktél, bőségtál vacsora, sós sütemény, személyenként 2 dl bor, szóda, tüzes hastánc-show, az este folyamán színvonalas élőzene (tánczene), táncolási lehetőség

február 17. 6900 Ft/fő

**2013. ÉVI 148 OLDALAS KATALÓGUSUNK****JANUÁR 2-ÁN JELENIK MEG!**

ELŐFOGLALÁSI KEDVEZMÉNNYEL FOGLALHATJA 2013. ÉVI ÚTJAINKAT!

SZERETETTEL VÁRUNK MINDEN KEDVES UTAZNI VÁGYÓT!

**Az utazási iroda támogatta Egyesületünk 2012 évi működését!****Minden Tagtársunknak kellemes Karácsonyt és boldog Új Évet kíván****az Elnökség!***A programváltozás jogát partnereink és egyesületünk is fenntartja!*

Telefon, fax: 321-1696

OTP 11705008-20092737-00000000

Adószám: 19729224-1-43

e-mail: [budapesti@varosvedo.hu](mailto:budapesti@varosvedo.hu)honlap: [www.varosvedo.hu](http://www.varosvedo.hu)

1126 Budapest,

Szoboszlai u. 2-4.

Összeállította: Vándor Éva

A kiadásért felelős: Ráday Mihály